

<https://doi.org/10.37528/FTTE/9788673954752/POSTEL.2023.002>

DOPRINOS POŠTANSKOG SEKTORA SMANJENJU UTICAJA KLIMATSKIH PROMENA NA ŽIVOTNU SREDINU

Vladeta Petrović¹, Biljana Stojanović-Višić², Miodrag Simić³, Biljana Janeva⁴

¹Univerzitet u Beogradu - Visoka škola strukovnih studija za informacione i komunikacione tehnologije, Beograd, vladeta.petrovic@ict.edu.rs

²Univerzitet "Union - Nikola Tesla" - Fakultet za inženjerski menadžment, Beograd, biljana.svisic@fim.rs

³Javno preduzeće „Pošta Srbije“, Kruševac, miosimic@jp.ptt.rs

⁴OHRID Institute for Economic Strategies and International Affairs, Skopje, Macedonia, b.janeva@oi.org.mk

Rezime: *Uticaj klimatskih promena na životnu sredinu je sveprisutan i trajan. Kolika je uloga i obim poštanskog sektora u doprinosu smanjenja uticaja klimatskih promena na životnu sredinu, prezentovane rezultati ovog istraživanja. Poštanski sektor svoje delovanje u pravcu smanjenja uticaja klimatskih promena na životnu sredinu sprovodi na osnovu Ciljeva održivog razvoja (Sustainable Development Goals - SDGs), koji su kreirani Agendom održivog razvoja 2030 od strane Ujedinjenih Nacija (United Nations - UN). Doprinos poštanskog sektora smanjenju uticaja klimatskih promena na životnu sredinu sagledaćemo kroz analizu dostupnih izveštaja Svetskog poštanskog saveza (Universal Postal Union - UPU), Asocijacije javnih poštanskih operatora PostEvropa (PostEurop), Međunarodne poštanske korporacije (International Post Corporation - IPC), kao i reprezentativnih poštanskih operatora, što u budućnosti može i nacionalnom poštanskom operatoru (Javno preduzeće „Pošta Srbije“) dati značajan okvir u sagledavanju njegovog budućeg delovanja.*

Ključne reči: *klimatske promene, životna sredina, poštanski sektor, poštanski operator*

1. Uvod

Sve veći deo društva postaje svestan klimatskih promena. Klimatske promene su posledica narušene ekološke ravnoteže. Nova društvena spoznaja formira novi vrednosni sistem shvatanja, mišljenja, ponašanja i delovanja u očuvanju prirodnog okruženja. Narušavanje ekološke ravnoteže dovodi do ekološke krize koja ugrožava postojanje ljudske civilizacije savremenog sveta u postojećem obliku.

Ekološka kriza može se ublažiti jedino ako se usvoji drugačiji sistem vrednosti i u središte tog sistema stave eko-humanističke vrednosti. Da bi se to postiglo, potrebno je sve sektore privrede, prevesti ka tom sistemu vrednosti. Evropska komisija je kroz

Evropski zakon o klimi preuzela političku obavezu da do 2050. godine, svede emisiju gasova sa efektom staklene bašte na nulu.

Ovaj rad daje odgovor na dva u osnovi postavljena zadatka: prvi, da predstavi osnovne forme smanjenja uticaja klimatskih promena na životnu sredinu od strane izabranih poštanskih operatora Nemačke, Kanade i Australije; drugi, da uoči i pruži pregled relacija koje postoje među njima, a ogledaju se u sličnostima i razlikama. Odgovor na postavljene zadatke proizilazi iz korišćenja sledećih kriterijuma: ekonomskog, socijalnog i ekološkog. Tačnije rečeno, posmatrana je primena preporuka Svetskog poštanskog saveza, Asocijacije javnih poštanskih operatora PostEvropa i Međunarodne poštanske korporacije, kao i njihova primena kod poštanskih operatora u njihovim transportnim mrežama u dostavi i isporuci, čime se smanjuje uticaj klimatskih promena kroz smanjenje emisija ugljenika. Na kraju rada su zaključna razmatranja, koja bi mogla biti od koristi poštanskim operatorima u Republici Srbiji.

2. Doprinos poštanskog sektora smanjenju uticaja klimatskih promena na životnu sredinu

Poštanski sektor ulaže ne tako mala sredstva u razvoj tehnoloških rešenja koja imaju malu količinu emisije ugljenika za dostavu i isporuku pošiljaka. Dostava u gradskim centrima vrši se peške, tradicionalnim ili električnim biciklom, ili kroz neemisione i objedinjene sisteme isporuke. Za dostavu i isporuke na većim rastojanjima, vozni park (flota) se postepeno sve više zamenjuje električnim kombijima ili vozilima na alternativne izvore napajanja. Takođe, poštanski sektor ima dugogodišnje iskustvo u razvoju električnih vozila po meri, uzimajući u obzir potrebe poštanskih radnika koji dostavljaju artikle e-trgovine.

Aktivnosti koje preduzima poštanski sektor na smanjenju uticaja klimatskih promena na životnu sredinu mogu se svrstati u sledeće kategorije:

- vozni park se prebacuje na vozila sa alternativnim gorivom i električnim napajanjem kako bi se smanjila emisija gasova sa efektom staklene bašte,
- pribegava se korišćenju obnovljivih izvora energije,
- poslovanje se zasniva na principima cirkularne ekonomije odnosno insistira se na reciklaži,
- prostor i objekti koji se koriste bivaju energetske efikasni, i
- primenjuju se tehnološka rešenja kako bi dostava i isporuka paketa i pisama bila klimatski efikasna.

Poštanski sektor zauzima svojim aktivnostima posebno mesto u borbi protiv klimatskih promena, kao i smanjenju njihovog uticaja na životnu sredinu, pri čemu daje primer drugim industrijama.

Doprinos poštanskog sektora smanjenju uticaja klimatskih promena na životnu sredinu sagledan je kroz dostupne izveštaje Svetskog poštanskog saveza (*Universal Postal Union - UPU*), Asocijacije javnih poštanskih operatora PostEvropa (*PostEurop*) i Međunarodne poštanske korporacije (*International Post Corporation - IPC*).

2.1. Doprinos Svetskog poštanskog saveza

Svetski poštanski savez je osnovan 1874. godine kao osnovni forum za međusobnu saradnju između svih učesnika poštanskog sektora na globalnom nivou.

Sedište je u Bernu, u Švajcarskoj. Čine ga 192 države članice. Svoj rad posvećuje i pozivanju Agende održivog razvoja 2030. Održivi razvoj je bitan činilac poslovanja poštanskog sektora, te Svetski poštanski savez svesrdno podržava poštanske operatore da poštuju principe održivog razvoja i doprinose smanjenju uticaja klimatskih promena na životnu sredinu, a samim tim i poboljšavaju svoju poslovnu efikasnost, jačaju odnose sa korisnicima svojih usluga i aktivno rade na razvoju novih tržišta za asortiman usluga kojima raspolažu.

Zaštita životne sredine se zasniva kroz praćenje emisije gasova sa efektom staklene bašte, kao i omogućavanje poštanskim operatorima da analiziraju dobijene podatke i preduzmu konkretne mere povezane sa njihovim aktivnostima, kako bi se negativni efekti po životnu sredinu izbegli. Poštanski operatori država članica Svetskog poštanskog saveza poseduju više od 1 milion vozila i oko 800.000 zgrada te stoga imaju i te kako značajan uticaj na životnu sredinu. U mnogim zemljama, poštanski operatori su ujedno i vlasnici najvećih voznih parkova ili flota na nacionalnom nivou, pa su kao takvi prilično odmakli u primeni održivih praksi kojima štite životnu sredinu. Pre svega prelaze na alternativna vozila prvenstveno na električni pogon, koriste obnovljivu energiju iz sopstvenih izvora, dok su u svoje poslovanje ugradili elemente održivog poslovanja, a što u procesima nabavki zahtevaju i od svojih dobavljača. Kako globalno posmatrano imamo i trend rasta e-trgovine, te je sve veća potražnja korisnika za održivim proizvodima i uslugama, a što uključuje klimatski efikasnu dostavu i isporuku.

Svetski poštanski savez poseduje monitoring emisije gasova sa efektom staklene bašte u poštanskim operacijama širom sveta, putem prilagođene platforme za izveštavanje o ugljeniku: OSCAR.post (*Online Solution for Carbon Analysis and Reporting - OSCAR*). Platforma OSCAR.post (Slika 1) je interaktivna, a poštanski operatori dobijaju podatke koje mogu da analiziraju i izveštavaju o svojim emisijama ugljenika, kao i da identifikuju mogućnosti ublažavanja tih efekata na životnu sredinu u kojoj poslovno deluju [1].

Slika 1. Platforma Svetskog poštanskog saveza za izveštavanje o ugljeniku: OSCAR.post [1]

2.2. Doprinos Asocijacije javnih poštanskih operatora PostEvropa

Asocijacija javnih poštanskih operatora PostEvropa je udruženje Evropskih javnih poštanskih operatora osnovano 1993. godine. Sedište udruženja je u Briselu, u

Belgiji. Ima 55 članice u 53 države i teritorije koje zajedno pružaju usluge na oko 175.000 šaltera, zapošljavaju oko 2 miliona ljudi i povezuju oko 800 miliona ljudi dnevno. Univerzalna poštanska usluga stiže do svih građana na preko 258 miliona mesta isporuke.

PostEvropa promovira zaštitu životne sredine u centru svojih aktivnosti, kako bi se smanjio negativan uticaj gasova sa efektom staklene bašte, sa posebnim naglaskom na energetska efikasnost zgrada i transporta do nulte emisije predviđene za sredinu ovog veka. Od 22 nacionalna operatera koji su učestvovali u anketi 2021. godine skoro 80% poštanskih operatera je preduzelo aktivnosti za implementaciju održivih politika sa specifičnim obavezama, u pogledu energetske efikasnosti, dekarbonizacije prevozne flote, i drugih inovativnih rešenja kako bi se smanjio uticaj klimatskih promena na životnu sredinu. Energetska efikasnost se postiže smanjenjem utroška energije u zgradama, što je ključno za poštanske operatore, zbog razgranate mreže poštanskih centara i jedinica poštanske mreže, kao i kancelarija, i dr. poslovnih prostora. Oko 60% poštanskih operatera koristi obnovljivu energiju za sopstvenu potrošnju (solarni paneli na zgradama), dok 77% energije koju koriste dolazi iz obnovljivih izvora. Dekarbonizacija prevozne flote PostEvrope (Slika 2) sprovodi se korišćenjem vozila na električni, vodonični ili pogon na biogorivo. Poštanski operateri PostEvrope imaju preko 100.000 bicikala i bicikala na električni pogon, a preko 170.000 zaposlenih dostavu vrši peške. Za prenos pošiljaka koriste preko 58.000 vozila na pogon sa alternativnim gorivima, od čega 30.000 vozila je na električni pogon, a što sve iziskuje dobru infrastrukturu za alternativno snabdevanje energijom i punjenje gorivom da bi tranzicija uspeła.

Slika 2. Dekarbonizacija prevozne flote PostEvrope [2]

Inovativna rešenja za smanjenje emisije ugljenika sprovode se i kroz ponudu održivih proizvoda odnosno usluga, a većina poštanskih operatera dobrovoljno vrši kompenzaciju svojih emisija ugljenika. Upotreba tehnologije za optimizovanje ruta, planiranje i objedinjavanje vozila omogućava da se smanji broj pređenih kilometara. Kako bi se smanjio broj neuspelih pokušaja dostave poštanski operateri uvode: planiranje i optimizovanje kućne dostave, kao i povećanje broja ormarića za pakete (paketomata), čiji se broj povećao za 30% u periodu 2018-2020. godine. Takođe, poštanski operateri PostEvrope su implementirali upravljanje otpadom i daju primat principima cirkularne ekonomije u pogledu: pakovanja, papira, plastike, vozila, baterija i električne opreme. Za ambalažu pri pakovanju koriste se one, koje imaju višekratnu upotrebu. Vodi se računa o smanjenju upotrebe papira, dok se upotrebljava i plastika koja se može reciklirati. Može se reći da su poštanski operateri PostEvrope posvećeni pružanju održivih, efikasnih i inovativnih poštanskih usluga širom Evropske unije i šire. Isto tako, ulažu u razvoj novih usluga, kao i promociju klimatski efikasne dostave i isporuke poštanskih pošiljaka kako bi odgovorili na trenutne društvene, ekološke i ekonomske izazove savremenog sveta [2].

Poštanski sektor ima značajnu ulogu u smanjenju uticaja klimatskih promena na životnu sredinu, tako da su i pojedine članice PostEvrope tokom 2022. godine sprovodile određene aktivnosti u tom pravcu. Predstavićemo iskustva poštanskih operatera: Austrije, Belgije, Danske, Finske, Francuske, Holandije, i Španije [3].

Poštanski operator Austrije (*Österreichische Post AG*) u saradnji sa Univerzitetom primenjenih umetnosti i pet renomiranih maloprodajnih objekata radi na testiranju 4 različita održiva pakovanja za e-trgovinu koja su napravljena od obnovljivih materijala ili reciklirane PET ambalaže i mogu biti ponovo korišćena između 10 i 100 puta. Na ovaj način Pošta Austrije takođe želi da doprinese cirkularnoj ekonomiji u pogledu pitanja ambalaže, preuzimanjem odgovarajućih mera za smanjenje otpada.

Poštanski operator Belgije (*Bpost*) uvodi u svoj vozni park dvostruke prikolice za prevoz paketa. Do 2030. planiraju kupovinu više od 320 prikolica na sprat. Ovo će pomoći smanjenju voznog parka (flote), a time i za 30% manje pređenih kilometara sa ovim prikolicama. Zatim, združivanje paketa i paleta u gradu Antverpenu putem programa *CULT - Collaborative Urban Logistics & Transport*, smanjilo je emisiju gasova sa efektom staklene bašte na isporuci za 90% odnosno za 25% je smanjena pređena kilometraža.

Poštanski operator Danske (*Post Danmark A/S*) je tokom 2021. godine na ostrvu Bornholm zamenio 16 vozila na dizel gorivo za distribuciju paketa i pisama sa isto toliko vozila na električni pogon. Tokom 2022. godine instalirano je i sotersko rešenje za punjenje vozila, a čija se iskustva koriste za dalju elektrifikaciju voznog parka Postnord-a. Takođe je implementirano i rešenje kontrole grejanja, jer je grejanje najveći izvor potrošnje energije, a instalirano je i LED osvetljenje u objektima radi uštede energije.

Poštanski operator Finske (*Posti Group Oyj*) isporuku paketa u glavnom gradu Helsinkiju vrši sa 100% električnim vozila bez emisije ugljenika sa ciljem da do 2030. godine ima nulti ugljenični otisak. Ušteda se ogleda na godišnjem nivou od 44.500 litara dizel goriva ili 100 tona manje emisije CO₂. Cilj je da se sva isporuka paketa vrši bez emisije CO₂.

Poštanski operator Francuske (*La Poste Groupe*) među prvim poštanskim operatorima implementirao je plan za biodiverzitet kao treći stub svoje ekološke politike. Ovaj se plan realizuje kroz tri ose: prva da je potrebno uspostaviti grupno upravljanje biodiverzitetom, pa ga uklopiti u upravljanje društveno odgovornim poslovanjem; druga da se smanji pritisak na biodiverzitet aktivnostima u okviru La Poste Groupe u Francuskoj i u inostranstvu; treća da se građani edukuju u očuvanju biodiverziteta. Na ovaj način poštanski operator dodatno podiže svest o uticaju svojih aktivnosti na živa bića trudeći se da njegova praksa bude uzorna.

Poštanski operator Holandije (*PostNL*) je u svom međunarodnom sortirnom centru koristio i do 7 km folije dnevno za obezbeđenje robe odnosno pošiljki u kontejneru. Uvođenjem inovativnog rešenja višekratnih i cirkularnih kesa (torbi) bilo ih je potrebno 1.500 da zamene foliju, i posle šest meseci korišćenja one su donele uštedu. Od 1. jula 2022. godine u sklopu digitalizacije Pošta Holandije zamenjuje pisano obaveštenje o prispeću pošiljke, kada primalac u vreme dostave nije kući, sms porukom ili e-mailom. Na taj način štedi vreme dostavljaču i 70.000 kg papira na godišnjem nivou pri čemu se povećava efikasnost i kvalitet usluge.

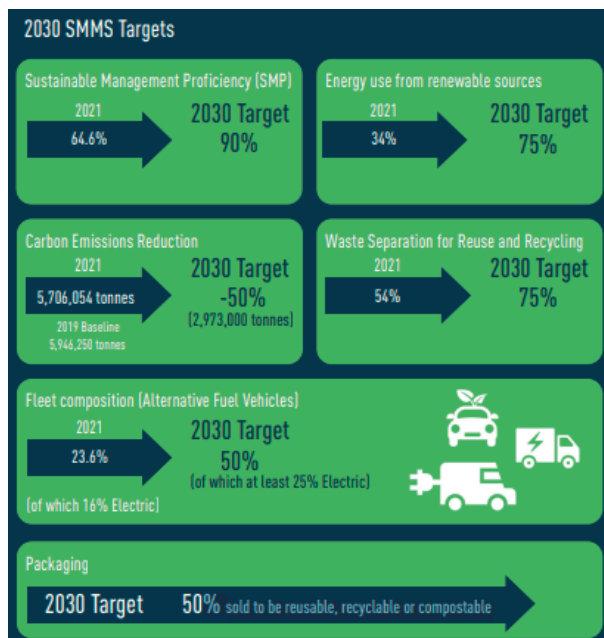
Poštanski operator Španije (*Correos y Telégrafos S.A.*) uvodeći uslugu „odgovorne dostave“ promovise smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte optimizujući rute isporuke. Ovaj operator u sastavu svoje flote poseduje preko 1.900 vozila na električni pogon, i više od 11.000 zaposlenih koji dostavu vrše peške. Hitne pošiljke

prave veće ekološke troškove. Usluga „odgovorne dostave“ smanjuje za 40% emisiju gasova sa efektom staklene bašte u poređenju sa hitnom isporukom, a košta kao standardni paket.

2.3. Doprinos Međunarodne poštanske korporacije

Međunarodna poštanska korporacija je udruženje koje je osnovano 1989. godine i čine ga 25 članica (poštanskih operatera) iz Azijsko-pacifičkog regiona, Evrope i Severne Amerike. Sedište je u Briselu, u Belgiji. Od početka svog rada postavila je standarde za poboljšanje kvaliteta i usluga, i razvila tehnološka rešenja koja su od koristi za sve članice udruženja širom sveta.

Treba naglasiti da je poštanski sektor jedan od retkih industrijskih sektora koji ima svoj program merenja održivosti i izveštavanja. Rezultati Programa održivosti poštanskog sektora (*The Postal Sector Sustainability programme*) objavljuju se svake godine počev od 2009. godine. A 2019. godine pokrenut je Održivi sistem merenja i upravljanja (*Sustainability Measurement and Management System - SMMS*) koji koriste poštanski operateri radi zaštite životne sredine i čiji ciljevi se zasnivaju na: održivom stručnom upravljanju, korišćenju energije iz obnovljivih izvora, smanjenju emisije ugljenika, upravljanju otpadom i njegovom odvajanju za reciklažu i ponovnu upotrebu, sastavu flote (vozila na alternativno gorivo), i pakovanju za ponovnu upotrebu ili reciklažu.

Slika 3. SMMS ciljevi Međunarodne poštanske korporacije do 2030. godine [4]

Ciljevi zasnovani na SMMS-u (Slika 3) predviđeni da se ostvare do 2030. godine u odnosu na bazu 2021. godinu su sledeći: održivo stručno upravljanje povećati sa 64,6% na 90%; korišćenje energije iz obnovljivih izvora povećati sa 34% na 75%; smanjenje emisije ugljenika sa 5.706.054 tona smanjiti za 50% na 2.973.000 tona; odvajanje otpada

za reciklažu i ponovnu upotrebu povećati sa 54% na 75%; sastav flote (vozila na alternativno gorivo) povećati sa 23,6% (od čega su električna vozila 16%) na 50% (od čega električna vozila povećati na 25%); i da pakovanje bude 50% za ponovnu upotrebu ili reciklažu.

Takođe, Međunarodna poštanska korporacija posluje i u skladu sa programom inicijative Naučno zasnovani ciljevi (*Science Based Targets initiative - SBTi*) u borbi protiv klimatskih promena i nastoji da smanji emisiju ugljenika po paketima i pismima za 20% do 2025. godine u odnosu na baznu 2013. godinu [4].

3. Doprinos reprezentativnih poštanskih operatora smanjenju uticaja klimatskih promena na životnu sredinu

Doprinos reprezentativnih poštanskih operatora smanjenju uticaja klimatskih promena na životnu sredinu sagledaćemo kroz analizu dostupnih izveštaja poštanskih operatora: Nemačke (*Deutsche Post DHL Group*), Kanade (*Canada Post Corporation*) i Australije (*Australia Post*).

3.1. Doprinos poštanskog operatora Nemačke

Poštanski operator Nemačke (ili Pošta Nemačke) nastoji da svojom misijom i čistim operacijama u poslovanju postigne neto-nultu emisiju gasova do 2050. godine, u cilju zaštite klime. Zato investira 7 milijardi evra kako bi se smanjila emisija gasova sa efektom staklene bašte sa 39 miliona tona CO₂ na manje od 29 miliona tona CO₂ do 2030. godine, a što je u skladu sa Pariskim sporazumom (*Paris Agreement*) i inicijativom Naučno zasnovani ciljevi (*Science Based Targets initiative - SBTi*). Ovom investicijom će se: povećati upotreba održivih goriva za vazduhoplovstvo; dizajnirati sve nove zgrade tako da budu ugljenično neutralne; ponuditi sveobuhvatan portfolio zelenih proizvoda; elektrificirati 60% vozila za isporuku do poslednje milje, i do 2030. godine imaće više od 80.000 električnih vozila na putu [5].

Takođe, Pošta Nemačke je u skladu sa *SBTi* verifikovala svoje podciljeve u pravcu ograničavanja rasta globalnog zagrevanja na 1,5 stepeni Celzijusa, te nastoji da do 2030. godine smanji svoje direktne emisije od upotrebe goriva i indirektno od kupljene energije za 42% u odnosu na baznu 2021. godinu. Planira da efekat dekarbonizacije za 2023. godinu bude 1,3 miliona tona CO₂. Na isporuci je povećan broj električnih vozila sa 20.700 u 2021. godini na 27.800 u 2022. što je povećanje od 34%. Potrošnja energije sopstvene flote i zgrada je porasla u 2022. godini na 34.498 miliona kWh ili za 13,2% više nego u 2021. godini. Ali je povećan i udeo energije iz obnovljivih izvora u 2022. godini za 24,4% u odnosu na 2021. godinu. I planira da u 2027. godini u svoju vazдушnu flotu uključi i prve avione na električni pogon (*Alice*), jer je vazdušni transport energetski najintenzivniji vid transporta [6].

3.2. Doprinos poštanskog operatora Kanade

Poštanski operator Kanade (ili Pošta Kanade) je u svoju poslovnu strategiju ugradio Akcioni plan za zaštitu životne sredine (*Environmental Action Plan - EAP*), trogodišnji plan koji se sastoji od: klimatske akcije, nula otpada, održive isporuke i angažovanja zaposlenih.

Klimatska akcija je plan ispunjenja inicijative Naučno zasnovani ciljevi (*Science Based Targets initiative - SBTi*) odnosno podrazumeva smanjenje gasova sa efektom staklene bašte za 50% do 2030. godine u odnosu na baznu 2019. godinu, jer je Međunarodni panel za klimatske promene (*Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC*) u svom 6. izveštaju signalizirao „crveni kod za čovečanstvo“ i naglasio važnost ograničavanja rasta globalnog zagrevanja na 1,5 stepeni Celzijusa. Takođe, planira da do 2025. godine 67% dobavljača ima poslovanje u skladu sa *SBTi* i da do 2050. godine dostigne nultu emisiju ugljenika. Nastavlja da ulaže u obnovljive izvore energije: dekarbonizaciju flote od preko 14.300 vozila sa planom da do 2030. godine elektrifikuju flotu poslednje milje za 50%, a do 2040. godine dekarbonizaciju zgrada 100%; kako bi se smanjila emisija ugljenika; zamenu goriva (odnosno prelazak sa fosilnih goriva na struju); sisteme za automatizaciju zgrada, LED osvetljenje i ugradnju solarnih panela.

Nula otpada je plan smanjenja otpada, recikliranjem i njegovim ponovnim korišćenjem. Do 2030. godine cilj je nula otpada, dok je u 2022. godini za reciklažu išlo 67% ili 26.925 tona, a ostatak od 13.530 tona ili 33% na deponiju.

Održiva isporuka je plan zasnovan da se na poslednjoj milji koriste vozila bez emisije gasova sa efektom staklene bašte, kao i da se primenjuju tehnološka rešenja objedinjene isporuke.

Angažovanje zaposlenih je plan u cilju izgradnje kulture ekološke odgovornosti. Sprovode se projekti poboljšanja infrastrukture za reciklažu, prelazak sa proizvoda za jednokratnu na proizvode za višekratnu upotrebu, kao i prelazak na održive vidove transporta. Poštanski operator Kanade ulaže i u mala preduzeća koja su srce kanadske ekonomije. Na Dan planete Zemlje 2022. godine Pošta Kanade je posadila 68.000 stabala drveća za svakog zaposlenog po jedno, čime je izvršena sekvestracija 13.600 tona CO₂ [7].

3.3. Doprinos poštanskog operatora Australije

Poštanski operator Australije (ili Pošta Australije) preduzima sve mere u cilju zaštite životne sredine kroz: smanjenje emisije ugljenika; ulaganje u obnovljive izvore energije; povećavanje broja električnih vozila u voznom parku; smanjenje, ponovnu upotrebu i reciklažu održive ambalaže; sprovođenje principa cirkularne ekonomije u poslovanju; i transparentnost u lancu snabdevanja.

U svojoj Mapi puta održivosti 2025. poštanski operator Australije zadao je konkretne ekološke ciljeve (smanjenje emisije ugljenika i reciklažu otpada) koje pokušava da ostvari. Što se tiče ostvarenja prvog cilja: dekarbonizacija voznog parka (flote) zavisi od tehnoloških rešenja za prevozna sredstva i infrastrukturu za napajanjem alternativnim gorivom; dogovor sa dobavljačima (za drumski i vazdušni transport) je da i oni smanje svoje emisije ugljenika, jer one čine 70% ukupnog profila emisija; i za vazdušni saobraćaj smanjenje emisije gasova zavisi od usvajanja dugoročnih strategija za poboljšanje efikasnosti aviona i povećane upotrebe održivog avionskog goriva. I što se tiče ostvarenja drugog cilja: regulatorna politika može uticati na dostupnost i cenu reciklaže; prirodne katastrofe mogu povećati otpad na deponijama; smanjenje i reciklaža otpada zavisi od infrastrukture za reciklažu odnosno postrojenja za preradu otpada; i zavisi od tržišta otpada (kao robe za dalju prodaju), a samim tim i održivosti usluge prikupljanja otpada [8].

Pošta Australije nastoji da smanjenji emisiju gasova sa efektom staklene bašte do 2050. na nulu. Do 2025. godine želi smanjiti emisiju ugljenika za 15% u odnosu na baznu 2019. godinu. Izvor energije do 2025. u objektima i prostorima koji koristi biće 100% iz

obnovljivih izvora. Cilj je i da se otpad smanji za 20% u odnosu na 2019. godinu i da se poveća stopa recikliranja otpada na 70% do 2025. godine.

Treba istaći i da je od 2019. godine uručeno preko 200 miliona paketa sa nultom emisijom CO₂ što je ekvivalent uklanjanju 117.000 automobila sa puta ili smanjenja 280.000 tona emisije ugljenika kao deo programa *Carbon Neutral Deliveris*. Poštanski operator Australije pomaže i obnovu biodiverziteta u regeneraciji i zaštiti autohtone vegetacije kroz program *Bush regeneration*. Takođe, instalira solarne panele, LED osvetljenje i radi na boljoj energetskej efikasnosti objekata i prostora koje koristi za sopstvene potrebe [9].

4. Zaključak

Bez obzira, što se u domaćoj javnosti pridaje sve veći značaj smanjenju aktivnosti, kojima se negativno utiče na životnu sredinu, svedoci smo da je Republika Srbija jedna od ekološki najzagađenijih zemalja Evrope. Sve to dovodi do narušavanja zdravlja stanovništva, skraćuje se prosečan životni vek, ugrožava kvalitet života i vodi neravnomernom regionalnom razvoju. Pravna regulativa kojom se definiše zaštita životne sredine se ne poštuje u dovoljnoj meri, a nedostaje i adekvatna infrastruktura za reciklažu proizvoda.

Poštanski sektor je i u svetskim okvirima jedan od retkih industrijskih sektora koji ima svoj program merenja i izveštavanja o aktivnostima kojima se ispuštaju gasovi sa efektom staklene bašte u atmosferu, a životna sredina narušava putem nerecikliranog otpada. Poštanski operatori u globalu posmatrano svoje aktivnosti na smanjenju posledica klimatskih promena na životnu sredinu zasnivaju na: smanjenju emitovanja štetnih gasova time što vozni park elektrificiraju i tranzitiraju ka gorivu iz obnovljivih izvora koje ima nulu emisije, sprovođenju principa cirkularne ekonomije kojom se smanjuje i reciklira otpad i energetskej efikasnosti objekata i prostora uz upotrebu obnovljivih izvora energije.

Mere koje bi u Republici Srbiji trebalo preduzeti kako bi se smanjio negativan uticaj na životnu sredinu su: što skoriji ulazak u Evropsku Uniju; tržišna privreda sa uravnoteženim regionalnim ekonomskim razvojem; podsticaj inovacija i preduzetništva; ostvarivanje boljih veza između nauke i privrede; u razvoju se sve više oslanjati na informacione i komunikacione tehnologije sa naglaskom na digitalizaciji; edukacija stanovništva svih uzrasta o značaju i merama za očuvanje životne sredine; povećanje zaposlenosti i socijalne inkluzije; povratak mladih i obrazovanih stručnjaka u zemlju; raditi na boljem ugledu zemlje; obezbeđivati veći asortiman i kvalitet održivih usluga; racionalno korišćenje prirodnih resursa sa naglaskom na očuvanju životne sredine; smanjiti zagađenje i povećati reciklažu; ulagati u obnovljive izvore energije; ekonomsko razmišljanje zasnivati brinući i o budućim generacijama.

Literatura

- [1] Sustainable development (2023). *Universal Postal Union* [Online]. Available at: <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/Activities/Sustainable-Development>
- [2] Sustainability Vision November 2022 (2022). *PostEurop* [Online]. Available at: <https://www.posteurop.org/allThematicPublications>
- [3] 2022 Brochure of CSR Good Practices (2022). *PostEurop* [Online]. Available at: <https://www.posteurop.org/allThematicPublications>

- [4] IPC Service Catalogue 2022 (2022). *International Post Corporation* [Online]. Available at: <https://www.ipc.be/sector-data/reports-library/ipc-reports-brochures/service-catalogue-2022>
- [5] Environment (2023). *Deutsche Post DHL Group* [Online]. Available at: <https://www.dpdhl.com/en/sustainability/environment.html>
- [6] 2022 Annual Report (2022). *Deutsche Post DHL Group* [Online]. Available at: <https://www.dpdhl.com/en/sustainability/our-approach/sustainability-reports.html>
- [7] 2022 Sustainability Report (2022). *Canada Post Corporation* [Online]. Available at: <https://www.canadapost-postescanada.ca/cpc/doc/en/aboutus/2022-Sustainability-Report-E.pdf>
- [8] 2025 Sustainability Roadmap - External factors (2023). *Australia Post* [Online]. Available at: https://auspost.com.au/content/dam/auspost_corp/media/documents/australia-post-2025-sustainability-roadmap-risks-external-factors.pdf
- [9] Corporate Responsibility - Our Environment (2023). *Australia Post* [Online]. Available at: <https://auspost.com.au/about-us/corporate-responsibility/our-environment>

Abstract: *The impact of climate change on the environment is ubiquitous and permanent. The results of this research will present the role and extent of the postal sector in contributing to reducing the impact of climate change on the environment. The postal sector implements its actions in the direction of reducing the impact of climate change on the environment on the basis of the Sustainable Development Goals (SDGs), which were created by the Sustainable Development Agenda 2030 by the United Nations (UN). We will look at the contribution of the postal sector to reducing the impact of climate change on the environment through the analysis of the available reports of the Universal Postal Union (UPU), the Association of Public Postal Operators PostEurop (PostEurop), the International Postal Corporation (IPC), as well as representative postal operator, which in the future can also give the national postal operator (Public Enterprise Post of Serbia) a significant framework for assessing its future activities.*

Keywords: climate change, environment, postal sector, postal operator

**CONTRIBUTION OF THE POSTAL SECTOR TO REDUCING
THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON THE ENVIRONMENT**
Vladeta Petrović, Biljana Stojanović-Višić, Miodrag Simić, Biljana Janeva